

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja az Állatorvostudományi Egyetem, Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum

25. évfolyam
(2021)
1. számNegyedszázad egy hírlevél
és egy könyvtár életében

1997-ben jelent meg a könyvtári hírlevél, a Sive Nova Ex Bibliotheca Veterinaria, röviden a Noctua első száma. A korabeli összefoglaló szerint „az első szám a Könyvtár szolgáltatásait, munkatársainkat, míg a második főleg támogatóinkat, partnereinket mutatta be. A harmadik számtól kezdve szándékaink szerint állatorvosi szakmai irányú újdonságokról (pl. Internet címek) kívántunk hírt adni” (Beszámoló, 1998).

Az első évfolyamot az Állatorvostudományi Egyetem Központi Könyvtára adta ki, felelős kiadója Cserey Lászlóné dr., főszerkesztője Orbán Éva, szerkesztői pedig Haralyi Krisztina és Varga Zsolt voltak. Jelenleg már egyikük sem dolgozik a könyvtárban, de a Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum könyvtárosai, muzeológusa és levéltárosa ma is ugyanolyan lelkesedéssel és odaadással dolgoznak a negyedévente megjelenő Noctua tartalmán, mint egykor elődeink.

Ebben a különleges lapszámban megismételjük az 1997-es év egyes cikkeinek címét és az így létrejövő írások segítségével összekötjük a múltat a jelennel. Kapcsolatot találunk az időben távoli két könyvtár között, amely sok tekintetben különböző, de mégis nagyon hasonló.

„Katalógusunk az interneten”

Az 1. évfolyam 1. számában friss hír volt, hogy elkészült a Közelkat, Magyarország egyetemi könyvtárainak az interneten közösen kereshető katalógusa. Ekkor könyvtárunk már 7 éve (1990 óta) számítógéppel dolgozta fel a beérkező dokumentumokat és katalógusunkban minden 1986 óta beszerzett dokumentum szerepelt (összesen mintegy 42 ezer rekord).

2021-re a korábbi állományrészek nagy része is kereshetővé vált a katalógusban (vagyis az integrált könyvtári rendszerben) az évtizedek folyamán fáradhatatlanul dolgozó kollégák munkájának eredményeképpen, akik az 1986 előtti állományt nagyrészt kézbe vették és egyesével feldolgozták. Jelenleg 139 848 bibliográfiai rekord, 117 320 szerző, 48 501 tárgyszó és 8 970 kiadó szerepel a Libertyben, ami a napjainkban használt könyvtári rendszer. A katalógus ezen az internetcímen érhető el: <http://opac.univet.hu/>.

Az egyetlen állományrész, amely jelenleg még nem szerepel teljes egészében a rendszerünkben, a régi különnyomatokat és külföldi disszertációkat tartalmazó ún. X-es gyűjtemény. Ezt a hiányt igyekszik pótolni Cserey Lászlóné dr., nyugalmazott könyvtárigazgató asszony, aki hosszú évek óta ezen a téren is önzetlenül segíti könyvtárunkat önkéntes munkájával. Köszönjük neki ezúton is!

„Adatbázisaink az egyetem helyi hálózatán (LAN, intranet)”

Könyvtárunk a 80-as években lépett a számítógépes korszakba, a CD-ROM-adatbázisokkal. Az interneten, illetve az egyetem belső hálózatán is elérhető adatbázisok köre 1997-re széles lett: CAB Abstracts, VETCD, BEASTCD, MEDLINE.

Azt hiszem, a felsorolásból a CAB Abstractset senkinek nem kell bemutatni, mert továbbra is az állatorvosi szakirodalom nemzetközi merítésben legkiválóbb gyűjteménye. A Medline jelenleg nem érhető el fizetős formában, rekordjai azonban a szabadon hozzáférhető PubMedben kereshetők (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>).

„Munkaeszközünk az e-mail”

1997 az e-mailes korszak hajnala, könyvtárunk a telefonon érkezett kérés nyomán az adatbázisokban végzett keresés eredményét e-mailben továbbította a kérőnek, aki gyors válogatás után délutánra megkapta a kért cikkeket is. A szolgáltatás gyorsasága azóta is töretlenül nő.

2021 elején az egyetemi dolgozók, hallgatók számára otthonról is elérhető előfizetett adatbázisaink, amelyek között a bibliográfiai adatokat tartalmazók mellett szép számmal akadnak teljes szövegű cikkeket, könyveket tartalmazók is.

A 2020-as évben a pandémia miatt könyvtárunk hosszú időszakokat volt kénytelen zárva tartani. A különleges helyzetben ezért még inkább felértékelődött, hogy évtizedekkel ezelőtt elindultak a távszolgáltatási kezdeményezések. Az e téren szerzett tapasztalatok most nagyban segítettek a munkafolyamatok újrászervezését.

„Nyári nyitvatartás”

A nyári időszak a könyvtár életében, éppúgy, mint az egyetem életében, egy

kissé nyugodtabb szokott lenni a hallgatói aktivitás tekintetében. Ebben az időszakban a könyvtár is bezár hosszabb vagy rövidebb időre, hogy az év közben az aktív személyes használat miatt elvégezhetetlen feladatokat elvégezzék a kollégák.

2020-ban a járványhelyzettel járó korlátozások miatt a könyvtár fizikailag márciustól 3 hónapig, majd november-től év végéig zárva tartott. A szolgáltatás természetesen nem szünetelt, ami nehéz feladat elé állított bennünket. Egyszerre kellett figyelemmel lenni a dolgozók egészségére és a használók igényeire.

Amikor 2021. június 16-án a könyvtár ismét megnyitotta kapuit az olvasók előtt, rövidített nyitvatartással, a szabályok szigorú betartásával, de nagy lelkesedéssel vártuk a látogatókat, akik nem is maradtak el. 1997-ben a könyvtár 3 hétig volt zárva nyáron, 2020-ban a járványügyi intézkedések enyhülésére való tekintettel nyáron nem is zártunk be.

Egy könyvtár életében nagyon fontos a nyitvatartási idő, amikor az olvasók személyesen használhatják a könyvtárat. Minden előkészítő és háttér munkának az a célja, hogy az olvasókat kiszolgáljuk, de ez akkor válik igazán valósággá, amikor bejönnek az olvasók. Bár az Állatorvostudományi Egyetem könyvtára az információk tárháza,

de nem csupán ennyi. Ez a könyvtár akkor könyvtár igazán, ha a könyvek, az olvasók és a könyvtárosok találkoznak, ha az épület hangulata megragadja az ide belépőt, ha az emlékek és a jövő technológiai nálunk találkoznak.

„Ki miben segít?”

A 2. számban jelent meg először a fenti címmel illetett rovat, amely máig évente egyszer mindig aktualizálva szerepel a Noctuában. 1997-ben a nevek és feladatkörök mellett a telefonos melléken volt a hangsúly, ma már inkább az e-mailes elérhetőségeken.

„Végre ismét szép lesz a Könyvtár!”

A 80-as években lezajlott nagy könyvtár-átalakítás eredményét sokáig élvezték az olvasók, látogatók. A fejlődés azonban folyamatosan megköveteli a felújítást és az átalakítást. 1997-ben új olvasói térrel és felújított előtérrel várták a szeptemberben visszatérőket a könyvtárba.

A könyvtár az elmúlt 25 év alatt számtalan kisebb és nagyobb átalakításon, festésen és bútorcserén, költözködésen esett át, amelyek során minden esetben szem előtt tartották, hogy a díszterem szépsége és hangulata ne változzon, illetve a szolgáltatási terek az olvasók kimondott és kimondatlan igényeit minél inkább kiszolgálják.

„Levéltárunk katalógusa az Interneten”

1997-ben került fel az internetre a levéltár fond- és állagjegyzéke, amely a meglévő 165 iratfolyóméter anyagot teszi elérhetőbbé, kereshetőbbé a használók számára. A levéltár katalógusa azóta is megtalálható a könyvtár honlapján, évente frissített változatban, a gyarapodásnak megfelelően. 25 év alatt több mint 10 iratfolyóméterrel gyarapodott a feldolgozott levéltári állomány. A 10 iratfolyóméter azt jelenti, hogy ha az egyes dobozokból egymás mellé raknánk az anyagokat, akkor a keletkezett kupac olyan hosszú lenne, mint egy szabvány kamion raktere.

„CD újdonság: a Magyar Állatorvosi Bibliográfia”

A 90-es évek a CD korszaka volt, ennek szellemében az akkor már több mint negyedszázados múltra visszatekintő MÁOB is megjelent CD-formátumban, összefoglalva az 1990-1996 közötti időszak anyagát. A Magyar Állatorvosi Bibliográfia idén 50 éves lett, hiszen első kötete 1971-ben jelent meg. A magyar állatorvosok megjelent publikációi bibliográfiai adatainak legteljesebb gyűjteménye ma 31 608 leírást tartalmaz, és ahogyan egykor, úgy ma is könyvtárunk egyik kiemelkedően fontos feladata a MÁOB gondozása, bővítése.

„PRRS Bibliográfia (válogatás)”

Könyvtárunk gyűjti az állatorvosi szakirodalmat, hozzáférést biztosít az előfizetett és szabadon hozzáférhető adatbázisokhoz, gyűjteményekhez és kérésre segíti az olvasókat egy-egy téma szakirodalmának felderítésében. A könyvtár időközönként azonban nem csak a konkrétan jelentkező igényekre reagál, hanem egyes témákban ajánló bibliográfiát állít össze és tesz közzé. 25 év alatt a Noctua hasábjain rendszeresen jelentek meg ajánlók egy-egy aktuális téma kapcsán. 2020-ban a madárinfluenza és az afrikai sertéspestis volt ilyen.

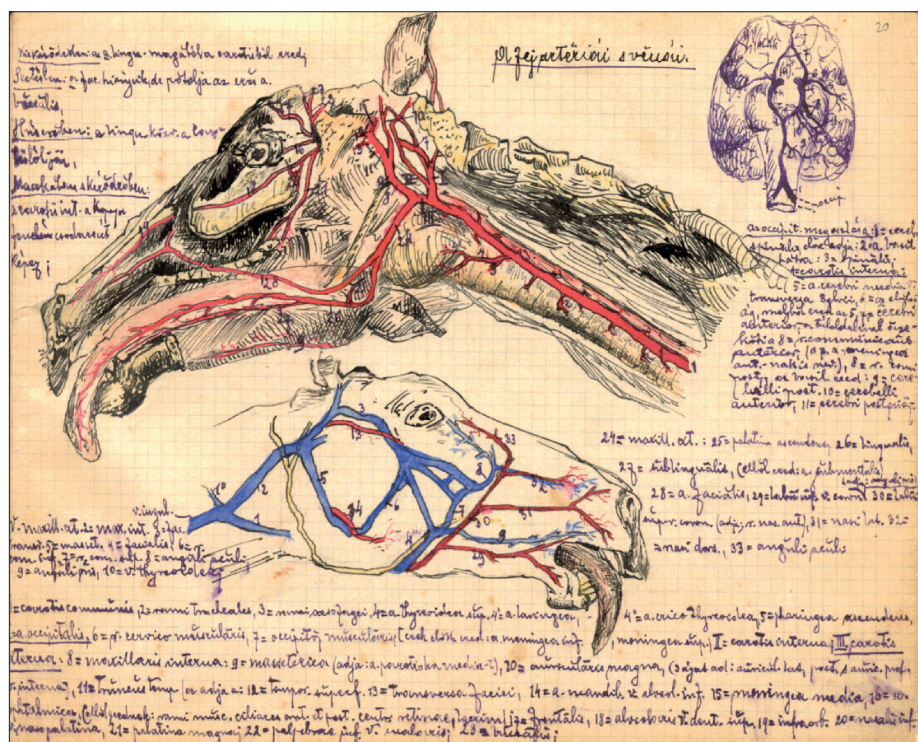
Köszönet

A Noctua terjesztéséért, és ezen keresztül könyvtári szolgáltatásaink népszerűsítéséért ezúton is köszönetet mondunk a Magyar Állatorvosi Kamarának.

Forrás

Beszámoló az Állatorvostudományi Egyetem Központi Könyvtárának 1997. évi

Tremkó Ferenc 1908. január 30-án készült anatómiai jegyzete a Magyar-Kossa Szakmátró történeti Könyvgyűjteményből. Megjelent a Noctua 2008. 12. évfolyam 1. számában.

tevékenységéről (1998). Budapest, Állatorvostudományi Egyetem Központi Könyvtára, p. 9.

Új e-könyvek

A 2021-es évre a ProQuest Ebook Centralon keresztül előfizetésre került több, mint 41 ezer e-könyv, amelyek megtalálhatók a könyvtár katalógusában. A könyvek a könyvtárunkba beiratkozott olvasók számára otthonról is hozzáférhetők egy regisztráció után. Az e-könyvek használata egyszerű, és a nap 24 órájában rendelkezésre állnak a használók számára. Ízelítőül néhány az elérhető címekből:

Beltz, Lisa A.: Bats and human health: Ebola, SARS, rabies and beyond. John Wiley & Sons, Incorporated, Somerset, 2017.

Gelatt, Kirk N., Plummer, Caryn E.: Color atlas of veterinary ophthalmology. 2nd ed. John Wiley & Sons, Incorporated, New York, 2017.

Hashmi, Muhammad Zaffar (Ed.): Antibiotics and antimicrobial resistance genes in the environment: Volume 1 in the Advances in environmental pollution research series. Elsevier, San Diego, 2019.

Lobprise, Heidi B., Dodd, Johnathon R. (Bert) (Eds.): Wiggins's veterinary dentistry: Principles and practice. 2nd ed. John Wiley & Sons, Incorporated, Newark, 2019.

Meena, Surya Nandan, Naik, Milind (Eds.): Advances in biological science research: A practical approach. Elsevier Science & Technology, San Diego, 2019.

Meuten, Donald J.: Tumors in domestic animals. 5th ed. John Wiley & Sons, Incorporated, Somerset, 2020.

Rollinson, David, Stothard, Russell (Eds.): Advances in parasitology. Elsevier Science & Technology, San Diego, 2019.

Samal, Siba K. (Ed.): Avian virology: Current research and future trends. Caister Academic Press, Norfolk, 2019.

Zachary, James F.: Pathologic basis of veterinary disease. 6th ed. Elsevier, Saint Louis, 2017.

Mézes élet

Emlékeznek még Fellini Édes élet c. filmjére? A Covid-19-betegség megjelenése óta messzire kerültünk a „dolce vita” életérzéstől. Én legalábbis mindenképpen. S mitől lehet(ne) egy élet édes? A Bibliában így kérdeznak: „Mi édesebb, mint a méz?” (Bírák könyve 14, 18)

A méz nemcsak önmagában vagy dióval finom csemege, hanem kiváló desszert, sütemény készíthető belőle. A virágmézből természetes formában van jelen a cukor, ezért talán a mézfogyasztás a legenyhébb módja az édessegevének nevével „bűnözésnek”.

A méz azon kívül, hogy élvezetes táplálék – a gasztronómia egyik alapanyaga –, a gyógyításban is fontos szerepet játszik. Természetes immunerősítő, a felső légúti betegségek kiváló házi szere, gyulladásgátló hatása, kedvezően hat az emésztőrendszerre, tehát rendkívül fontos és egészséges mézet fogyasztani.

Nem mindegy azonban, hogy melyet, sőt az sem, hogy mennyit! A különböző mézfajtáknak eredetük szerint más az összetételük, így más a szervezetre gyakorolt íz- és gyógyhatásuk is. Bizonyos speciális mézeknek egyre nagyobb a jelentőségük a sebkezelésben is. (A mézzel, méhészeti termékekkel való gyógyítás összefoglaló neve apiterápia).

Lehet, hogy elsőre furcsának tűnik, de a sok különböző mézfajta között akad olyan is, ami nem gyógyít, hanem betegít. A Fekete-tenger környékén már az ókorban is készítették ilyen ún. pontuszi mézet. Xenophón, a híres görög történetíró és hadvezér teljes egészében fennmaradt Anabaszisz (4. 8.20.) című könyvében olvasható, hogy a mérgezett méz egy csata sorsát befolyásolta. Kr. e. 401-ben tízezer fős hadsereggel indult Cyrus (Kürosz) perzsa herceg az uralkodó ellen. A Fekete-tenger partján, a kolchosok földjén a szétzúllott sereg fosztogatás közben rávetette magát a méhkasokban talált lépes mézre. Egy idő után furcsán kezdtek viselkedni, erős rosszullét, rohamos hányás, hasmenés tört rájuk, ezért képtelenek voltak védekezni a rájuk törő ellenséggel szemben.

Pompeius (a Szentföld későbbi meghódítója) katonái Kr. u. 67-ben a Fekete-tenger közelében egy ízben mézes süteményeket találtak az út szélére kirakva. Nem gondoltak cselre, jól belakmáztak az édességből. (Lehet, hogy szó szerint lépre mentek?) Hamarosan kialakultak a tömeges mérgezés tünetei, s így a legyőzöttnek hitt Mithridates pontuszi király könnyedén elbánt a nagy római hadvezér seregével.

Miből készülhetett ez a méz? A Fekete-tenger környékén bőven teremnek olyan – egyébként szemképráztatóan gyönyörű – növények, mint a pontuszi havasszépe (pontuszi hangarózsa, *Rhododendron ponticum*), a sárga havasszépe (sárga rododendron, sárga alpesi rózsa, *Rhododendron luteum*, *Azalea pontica*) vagy az oleander (babérrózsa, *Nerium oleander*), melyek virágaiból készült méztípus grayano-

toxint tartalmazhat, és a fent leírt tüneteket okozhatja, különösen, ha a legyengült szervezet nagy mennyiségben fogyasztja. Xenophón így írta: „Aki keveset evett belőle, olyan volt, mintha rettenetesen berúgott volna, aki pedig sokat, az örültnek tűnt”. Ezek szerint a helyi lakosság biológiai fegyverként használta a mérgezett mézet...

Ennek a mézfajtának a török neve „deli bal”, a bolondméz és a kergeméz a legtalálhatóbb magyar fordítása, de a hallucinogén méz elnevezéssel is találkozom már. Az angol szakirodalomban ezt a tulajdonképpen grayanotoxin-mérgezést mad honey intoxicationnek hívják, magyarul „örült méz” betegség vagy bolondméz-mérgezés a neve. A klinikai tünetek súlyossága az elfogyasztott mézmennyiségtől, a beteg fizikai kondíciójától és toxinérzékenységétől függ.

Ilyen mérgezések az ókor óta fordulnak elő, ugyanis ezt a fajta mézet szándékosan állítják elő napjainkban is. Ráadásul extrém áron árulják. Humán orvosi szakirodalomban leírt, klinikailag bebizonyított gyógyító hatása nincs, a népi orvoslásban gyomorfájdalmakra és bélrendellenességre alkalmazzák, leggyakrabban afrodiziákum gyanánt fogyasztják. Kis mennyiségben nyugtató hatású, euforikus érzést vált ki. A gondos?! termelők figyelmeztetik a fogyasztókat, hogy vigyázzanak a tavasszal előállított örült mézekkel, mert azok mérgezőbbek! Hát, nem tudom...

Az én javaslatom most tavasszal az élet megédesítésére egy vírusellenes házi édesség receptje. Az eredeti Marcus Gavius Apicius, a Kr. e. és Kr. u. 1. században élt római ínyenc, szakácskönyvíró gyűjteményében szerepel dulcia domestica néven, én mézes-diós datolyacsemegeként jegyzem. A datolyák magját kivesszük, helyére dióbelet, fenyőmagot és/vagy borsot teszünk, majd sózás után (nem tévedés!) valamilyen finom hazai mézben pár percig főzzük őket.

Vírusmentes jó étvágyat kívánok minden kedves olvasónak! (VA)

Irodalom

Apicius, Marcus Gavius: Szakácskönyv a római korból. Enciklopédia, Budapest, 1996.

Feinberg Vamosh, Miriam: Ételek a Biblia korában: Ádám almájától az Utolsó vacsoráig. Open Art, Budapest, 2006.

Harissis, H.V., Mavrofidis, G.: „Mad honey” in medicine from antiquity to the present day. Archives of Hellenic Medicine, 2013, 30 (6) 730-733.